

►► Един свят

Да се срещнеш с д-р Мин Джу¹⁵² значи да видиш бъдещето на световните финанси. Той се откроява в тълпата с близо двуметровия си ръст, който напомня на финансистите за най-могъщите банкери от края на ХХ в. – Пол Волкър и Уолтър Ристън, които се налагаха във всяка обстановка не само с интелекта, но и с физическото си присъствие. Мин Джу принадлежи не към ХХ, а към ХХІ век и е трудно да се намери друг, който по-добре да олицетворява силите, сблъскващи се в днешния свят – изток срещу запад, злато срещу хартия, държава срещу пазари.

Мин Джу е заместник-управляващ директор на Международния валутен фонд – един от най-високите постове във фонда, пряко подчинен на управляващия директор Кристин Лагард. МВФ е една от главните институции, учредени на конференцията в Бретън Удс през 1944 г., която създава основния скелет на международната парична система след Голямата депресия и малко преди края на Втората световна война. От основаването си досега МВФ си остава голямата загадка на глобалните финанси.

Международният валутен фонд е доста открит по отношение на своите действия и цели. Същевременно дори експертите не го разбират добре – отчасти заради уникалната роля, която изпълнява, и силно специализирания жаргон, който използва. Специализираното университетско обучение в институции като Школата за перспективни международни изследвания във Вашингтон е обичайният пропуск за пост в МВФ. Това съчетание от отвореност и непрозрачност е обезоръжаващо; Международният валутен фонд е открито непроницаем.

Мисията на МВФ е претърпявала нееднократни метаморфози през десетилетията след Бретън Удс. През 50-те и 60-те той е надзорникът на златния стандарт с фиксиран валутен курс и временен кредитор на страни, изпитващи затруднения с платежния баланс. През 70-те фондът действаше като форум за прехода от златния стандарт към плаващите валутни курсове, като предприемаше масирани продажби на злато по настояване на САЩ, за да съдейства за понижаване на цената му. През 80-те и 90-те МВФ беше като лекар, който извършваше домашни посещения и раздаваше негодни лекарства под формата на некомпетентни съвети за развиващите се икономики. Тази негова роля рязко приключи с кръвопролития по улиците на Джакарта и Сеул и десетки убити вследствие на неуспеха му да се справи със световната финансова криза от 1997–1998 г. Началото на третото хилядолетие беше период на бездействие, през който задачите на МВФ бяха неясни и някои експерти изказаха мнението, че институцията е изчерпала полезните си функции. През 2008 г. МВФ се яви в нова роля – като фактически секретариат и инструмент на G-20, координиращ политиките в отговор на финансовата паника през същата година. Международният валутен фонд се възползва от новооткритата си роля на глобален заемодател от последна инстанция: превърнал се е в централната банка на света.

Мин заема най-високия пост, който китайски гражданин е достигал в МВФ, Световната банка или Банката за международни разплащания – трите многостранни стълба на международната валутна система. Неговата кариера олицетворява финансовия възход на Китай изобщо. През 1982 г. Джу завършва Фуданския университет в Шанхай – едно от най-престижните учебни заведения в Китай. Получава докторска степен по икономика в САЩ, след което заема различни длъжности в Световната банка и в международното подразделение на Китайската банка. През 2009 г. става заместник управител на централната банка на Китай. През май 2010 г. тогавашният шеф на МВФ, Доминик Строс-Кан, го избира за свой специален съветник. И накрая през 2011 г. наследничката на Строс-Кан, Кристин Лагард, го избира за заместник на управляващия директор на МВФ.

Джу има непринудено поведение и добро чувство за хумор, но когато бъде притиснат относно някоя политика, в чиято правилност е твърдо убеден, може внезапно да стане рязък – все едно изнася лекция на ученици, а не участва в дебат. Говори великолепен английски със съвсем лек акцент, но труден за разбиране на моменти заради мекия му изговор. Биографията му е уникална: заемал е постове на най-високо ниво в централна банка под контрола на Китайската комунистическа партия и на най-високо ниво в МВФ – институция, видимо ангажирана със свободните пазари и отворените капиталови сметки.

Джу постоянно пътува – с официални задачи от името на МВФ, за лекции в университети и за участие в престижни международни конференции като Световния икономически форум в Давос. Частни банкери и правителствени служители ревностно търсят съвет от него в централата на МВФ във Вашингтон и в неофициални разговори на срещите на G-20, докато членовете на Централното политбюро на комунистическата партия правят същото при периодичните му визити в Пекин. От Изтока до Запада, от комунизма до капитализма – Мин Джу балансира между противоборстващите сили в днешните световни финанси и има позиции и в двата лагера.

Никой, включително управителите на централни банки и самата мадам Лагард, не осъзнава по-ясно от Джу скритите истини за международната парична система, поради което неговите възгледи за икономиката и финансите са особено показателни. Той е стоманено твърд глобалист – отражение на неговата позиция между световите на държавния капитализъм и свободните пазари. Не си представя света в традиционните категории „Север-Юг“ и „Изток-Запад“, а по-скоро като клъстери от страни, обособени въз основа на икономически фактори, свързани вериги за доставки и исторически връзки. Тези групи се пресичат и припокриват. Например Австрия принадлежи на европейски производствен клъстер, който включва още Германия и Италия, но е също така и част от група централноевропейски държави, принадлежали някога към Австроунгарската империя, включително Унгария и Словения. Като лидер на тази група Австрия е „порталът“, който дава на австроунгарската група достъп до европейската производствена група чрез система от договори за подизпълнение, логистични вериги и банкови кредити. Тези връзки могат например да улеснят продажбите на

словенски производител на авточасти за „Фиат“ в Италия. Словенско-италианската връзка минава през „портала“ – през Австрия.

Тази парадигма от клъстери, застъпващи се групи и посредничества има за резултат неочаквани конфигурации. Джу поставя Южна Америка в някакъв логистичен клъстер между Китай и Западното полукълбо¹⁵³– нещо, което прави и водещият изследовател на латиноамериканските икономики Риърдан Джу е на мнение, че икономическата хегемония на САЩ свършва до Панамския канал, докато по-голямата част от Южна Америка вече с право се смята за китайска сфера на влияние.

„Клъстерната“ парадигма на Джу не е само от академичен интерес, защото тя започва да упражнява пряко въздействие върху политиката на МВФ, що се отнася до наблюденията върху членуващите в него 188 страни. Парадигмата предоставя база за изследване на т.нар. ефект на преливането от националните политики, както го наричат в Международния валутен фонд. За „преливането“ в МВФ говорят по същия начин, както рисковите мениджъри на банките говорят за „заразяване“ – бързото неконтролируемо разпространение на срива от един пазар към друг чрез гъста мрежа от взаимни задължения и предоставени обезпечения, в трескаво търсене на ликвидност в ситуация на финансова паника. „Преливане“ се случва вътре в клъстерите, когато националните икономики са тясно свързани, и между клъстерите, когато „порталите“, посредниците, са в криза. С помощта на Мин Джу в МВФ разработват работен модел за управление на риска, основан на сложността – много по-съвършен от онези, с които си служат отделните централни банки или частните финансови институции.